

The English version of this Decision immediately follows

תיק משמעת מס' 12/2022
בעניין סטודנטיות פלוניות (להלן: הסטודנטיות).

9.9.2022
יג' באלול תשפ"ב

החלטה

א. מבוא

1. מחובתי להקדים ולהעיר כי כתיבת ההחלטה בתיק זה התעכבה במעט לנוכח היקפו ומורכבותו, כפי שהדבר מוצא ביטוי אף בהחלטה עצמה; ובעיקר לנוכח עומס חריג של החלטות אשר רבצו לפתחי בחודשיים האחרונים. כפי שמתחייב בכל הנוגע להתמשכות הליכים, הרי שהעניין יובא בחשבון בהמשך הדברים.
2. כעת לגופם של דברים, שתי הסטודנטיות לומדות לקראת תואר ראשון בבית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה באוניברסיטת רייכמן.¹ הסטודנטיות הואשמו בקובלנה משמעתית (מיום 30.6.2022), המתבססת על מכתב תלונה מפורט (מיום 16.3.2022), מטעם ד"ר פלונית (להלן: "המרצה"), המגולל לפרטי פרטים על-פני שני עמודים חשד להעתקה במועד ב' של מבחן בית (on line), שערכה המרצה בקורס. התנהגות זו מהווה לכאורה הפרה של **סעיפים (2) ו-3 (או 2) לתקנון המשמעת של האוניברסיטה** (להלן: "**תקנון המשמעת**"). יש להדגיש, כי התלונה כוללת שני נספחים (בדמות שתי הבחינות של הסטודנטיות) הבאים ללמד ולהוכיח את הנטען על-ידי המרצה.²
3. בדיון ארוך שנערך בפניי בעניין של הסטודנטיות במהלך יום שלישי, ה-2.8.2022 (בשעה 12:30), בקמפוס האוניברסיטה, נכחו הקובלת הנכבדה, **גב' אורלי שקד**; רכזת ועדת המשמעת ורושמת הפרוטוקול, **גב' אורית לייזר**; מרצה הקורס, **ד"ר פלונית**; ושתי הסטודנטיות עצמן, שיוצגו על-ידי נציגן המלומד, **מר איתן שמר**. בהמשך, נשמע בהיוועדות חזותית עד מטעמן של הסטודנטיות, אשר שהה בחו"ל בעת הדיון.³

ב. שאלת האשמה

4. אקדים ואומר כי לאחר קריאה מדוקדקת של התיק שלפני עמדתי היא **קיימות שלוש אפשרויות** בכל הנוגע לתיק זה: **האחת**, הרשעה בעבירה החמורה של הונאה במבחן בית; **השנייה**, זיכוי מהאישום החמור

¹ יש לציין, כי לשתי הסטודנטיות עניין טכני פרטי וזה הנוגע ללימודיהן באוניברסיטה, הידוע לצדדים ולי ואשר מטעמים של פרטיות וחלילה על-מנת שלא לאפשר לקוראים את החלטתי את זיהוין של השתיים, הרי שהוא לא ייחשף על-ידי בכתובים. אולם, עדיין לעניין זה תהיינה השלכות מיוחדות לקולא לעניין העונש. זאת, בעיקר בשים לב להתמשכות ההליכים בתיק ולעיכוב במתן ההחלטה.

² יש להדגיש, כי עוזרת ההוראה בקורס היא אשר בדקה את שתי הבחינות לצד תשע בחינות נוספות במועד ב' והיא שהסבה את תשומת לב של המרצה לחשד בדבר העתקה.

³ מדובר בסטודנט העונה לשם פלוני והינו תלמיד השנה השלישית בבית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה המשמש כמורה פרטי לסטודנטים הלומדים בבית-ספרו.

והרשעה בעבירה הטכנית של הפרת הוראות המתייחסות למבחן הבית; והשלישית, זיכוי מן האישום הטכני (כמובן, לצד זיכוי מן האישום החמור).⁴ להלן אדון בשלוש האפשרויות על-פי סדרן וככל שתהיינה רלוונטיות לתיק זה.

5. עוד אקדים ואומר, כי יש להודות לנציגי הצדדים שטרחו במסירות ובמקצועיות לייצג נאמנה את שולחותיהן. עוד מתחייב להודות למרצה המלומדת אשר טרחה רבות בתיק זה והשקיעה משאבי זמן לא מבוטלים במטרה כפולה להקפיד ולשמור על טוהר הבחינות ועל היושרה האקדמית באוניברסיטה. זאת עשתה, הן בבחינה יסודית של עצם החשד, הן בהכנת התלונה המפורטת והן בהגעתה לדיון ובהתנהלותה במסגרתו.⁵ אין זה דבר של מה בכך, אין שום תגמול בגינו ומן הסתם הדבר אינו מובן מאליו.

6. יודגש כי עמדת המרצה באופן כללי, הן בכתובים והן בעל-פה בפני, היא כי שתי הבחינות "בנויות בדיוק באותה צורה, כולל המיקום של כל הסבר בטקסט" וכי "ניכר כי התוכן של המבחנים זהה למעט שינויי נוסח קוסמטיים בלבד" (ראו סעיף 1 למכתב התלונה של המרצה מיום 16.3.2022); בנוסף נטען על-ידה, כי שתי הבחינות כוללות "תוכן שלא נלמד בקורס בכלל" (ראו עמ' 1 לפרוטוקול הדיון מיום 2.8.2022); כן נטען על ידה כי הבחינות כוללות טעויות דומות (ראו עמ' 6 לפרוטוקול לעיל); עוד באמתחתה של המרצה טענות נוספות, הכולל כמפורט לפרטי פרטים במכתב התלונה שלה.

7. מנגד יש להדגיש, כי הסטודנטיות אינן מכחישות את הדמיון בין שתי הבחינות אולם מנסות להסביר את הדמיון תוך הצגת גרסה סדורה המגובה בראיות רבות בדבר חפותן מאשמת ההונאה. בראשן עדותן בכתובים ובעל-פה של העד מטעמן, אותו מורה פרטי, אשר לימד אותן באופן נפרד לקראת הבחינה והעביר להם חומרים שונים משלו (ראו עדותו, בעמ' 1 - 4 לפרוטוקול הדיון מיום 2.8.2022). אכן, השתיים כופרות לחלוטין באשמה, הן בכתובים והן בעל-פה בעת הדיון בפני, ועומדות על חפותן.⁶

8. ואילו הקובלת, לאחר שמיעתן של הסטודנטיות עצמן ושל העד מטעמן, עדיין אינה מוכנה לקבל את גרסתן ועומדת על עמדתה הראשונית בדבר הונאה בבחינה, באמצעות שיתוף פעולה פסול, כזה או אחר, בעת הבחינה (ראו עמ' 5 - 6, 9 לפרוטוקול הדיון מיום 2.8.2022).⁷

⁴ יוער, כי מן הסתם כל זיכוי יכול שיהיה זיכוי מלא או זיכוי מחמת הספק.

⁵ בהקשר זה הריני לצאת חוצץ כנגד הטענה המקוממת של הנציג מטעם הסטודנטיות בסעיף 11 לכתב ההגנה לפיה: "הסטודנטיות מרגישות שנעשה עמן עוול והן הואשמו על לא עוול בכפן במעשה חמור, אשר יכול להשפיע בצורה בלתי מוטלת בספק בהמשך מסלול לימודן האקדמי והמקצועי" (ההדגשות אינן במקור). ראשית, הטענה סותרת את הנתען על-ידו קודם לכן, בסעיף 6 שם כתב כי: "אין אנו טוענים שאין כל דמיון בין המבחנים ואנו לא מאשימים חלילה את המרצה או מי מטעמה בכל זדון" (ההדגשות במקור). שנית, מדובר, כפי שיוצג להלן, במקרה חמור מאוד של הפרת הוראות, המצדיק ללא כל צל של ספק הרשעה בסעיף 62) לתקנון המשמעת וכפועל יוצא מכך במקרה זה מייצר חשד כבד למעשה הונאה ולכן אין להן להלין אלא על עצמן שכן המחדל רובץ לפתחן.

⁶ בקצירת האמר הן טוענות כי מעולם לא עלה בדעתן לבצע פעולה שעשויה לסכן את עתידן (שם, בסעיף 11 לכתב ההגנה), כי הן פתרו את המבחן בצורה אישית והתבססו על חומרים מותרים בלבד. הן מוסיפות וטוענות כי "לא דיברו במהלך המבחן, לא החליפו רשמים ולא התייעצו עם אף גורם. כל מילה שנכתבה במבחן נכתבה על דעתן בלבד ולא בעצתו של אף סטודנט או מורה כזה או אחר" (שם, בסעיף 12).

⁷ יש לציין כי אף המרצה - המתלוננת לא השתכנעה מגרסת הסטודנטיות, בלשונה: "אני עדיין עומדת על דעתי ששתי העבודות שלהן מאוד זהות... קראנו את המבחן מספר פעמים וזה זועק לשמיים" (עמ' 4 לפרוטוקול הדיון מיום 2.8.2022). עוד אעיר, כי אף אני ציינתי לקראת סוף הדיון כי "מהסתכלות ראשונית אני מוטרד לאור נסיבות שמייצרות צבר נסיבות שהוא מאוד מטרד" (ראו עמ' 8 לפרוטוקול הדיון מיום 2.8.2022).

הונאה במבחן בית

9. לאחר שמיעת התיק וקריאת פרוטוקול הדיון, שהיטיבה לכתוב גב' אורית לייזר, קראתי ביסודיות שוב את הנטען בקובלנה ובמכתב התלונה המפורט של המרצה (מיום ה-16.3.2022), למול תגובתו הקצרה של הנציג המלומד (מיום 29.6.2022) ותגובתו הארוכה והמפורטת, המכונה על-ידו "**כתב הגנה**" (מיום 31.7.2022).⁸ חזרתי וקראתי את שתי הבחינות מושא האישומים וערכתי ביניהן השוואה מדוקדקת ומתבקשת, ואם לא די בכך, הרי שקראתי אף את הבחינה הנוספת, שהועברה לעיוני על-ידי נציג הסטודנטיות, תוך השוואה מתבקשת לשתי הבחינות של הסטודנטיות.⁹ לצד כל אלה עיינתי בצרופות הנוספות שהגיש הנציג המלומד באמצעות גב' אורית לייזר ביום 31.7.2022.¹⁰ לאחר כל אלה, **אני סבור כי לא הוכחה מעבר לכל ספק סביר האשמה החמורה של הונאה באותה בחינת בית (במועד ב'). להלן הסיבות שהביאו למסקנה זו.**

10. ראשית, מדובר בתיק כלל לא פשוט, המתבסס כל כולו על **ראיות נסיבתיות** בכל הנוגע לשאלת ההרשעה בעבירה של הונאה, כפי שהסברתי לצדדים במהלך הדיון. היטיב ללמדנו אודות **ראיות נסיבתיות**, השופט (כתוארו אז) א' גרוניס בע"פ 9439/06 **איפרגן נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 10.4.2008):

"ראיות נסיבתיות הינן ראיות אשר הממצא המתבקש מהן אינו עולה מהן ישירות. כדי לגשר בין הראיות הנסיבתיות לבין הממצא העובדתי שמבוקש להוכיחו על פיהן נדרשת חוליה מקשרת, שהינה תהליך לוגי של הסקת מסקנות [כן ראו, ע"פ 1888/02 מדינת ישראל נ' מקדאד, פ"ד נו(5) 221, 227 (2002); ע"פ 6167/99 בן שלוש נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(6) 577, 586-587 (2003) ...] תהליך הסקת המסקנות עשוי להתבסס על מודל מתמטי או על מודל אינדוקטיבי המבוסס על ניסיון החיים ועל השכל הישר [ע"פ 3974/92 אזולאי נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(2) 565, 569-570 (1993); ...]. בגדרו של תהליך זה בוחן בית המשפט אילו תרחישים עובדתיים עולים מחומר הראיות או מתיישבים עימו באופן סביר. היה ובסיסו של התהליך נותר בית המשפט עם תרחיש המצביע על כך שהנאשם ביצע את המעשה כמסקנה ההגיונית היחידה העולה מחומר הראיות, סלולה הדרך להרשעה על סמך הראיות הנסיבתיות [ראו, ע"פ 543/79 נגר נ' מדינת ישראל, פ"ד לה(1) 113, 140-141 (1980); ...]. בשלב בחינת התרחישים האפשריים ושלילתם על בית המשפט לבדוק, גם מיוזמתו הוא, האם ניתן להצביע על תרחיש מזכה המתיישב באופן סביר עם חומר הראיות [ע"פ 1250/07 אבו סולב נ' מדינת ישראל (פס' 6) (פורסם בנבו, 13.12.07)]. מובן, כי הימצאו של תרחיש כזה מחייב זיכוי של הנאשם, שכן אז אין לומר כי המסקנה המרשיעה הינה המסקנה ההגיונית היחידה. עם זאת, אין די באפשרות תיאורטית ונעדרת כל אחיזה בראיות. נדרש כי התרחיש המזכה יהיה הגיוני וריאלי" (שם, בפס' 13 לפסק-דינו של השופט גרוניס) (ההדגשות אינן במקור).

⁸ במסגרת מסמך מרשים זה, הנפרש על-פני 12 עמודים, מתמודד הנציג המלומד עם כל אחת ואחת מטענותיה של המרצה בכתובים (שם, בסעיפים 14 - 22). זאת, לאחר הצגת קו ההגנה הכללי שלו (שם, בסעיפים 7 - 13).

⁹ בהקשר זה מצאתי כי קביעתה של המרצה בכל הנוגע לשאלה 1 (פסקה 2) לתלונתה כי הדיון בהוגים הלא רלוונטיים - הוגי האמנה החברתית - "**לא הופיע באף מבחן אחר למעט שניים אלה**" נסתרת מן הבהרה, שכן באותה בחינה נוספת קיים אותו דיון שגוי בעניין הוגי האמנה החברתית בדומה לשתי הבחינות של הסטודנטיות. אולם, זאת יש לומר, באותה בחינה נוספת לא מוזכר כלל ההוגה מרקס, המוזכר בבחינות של שתי הסטודנטיות.

¹⁰ מדובר במעלה מעשר צרופות ביניהן (בלשונו): השוואת הוגים 1; השוואת הוגים 2; סיכום הוגים השוואות; סיכום הוגים למבחן - בניה; טופס המבחן; מבחן לדוגמא מועד א; הערות מרצה מועד א; תצהיר פלוני מורה פרטי חתום; ושלוש מחברות בחינה שונות.

עמדתי היא כי כל הראיות שהציג הנציג מטעם הסטודנטיות במצטבר מקימות אפשרות סבירה שאיננה אפסית, שיש בה כדי לערער במידה הנדרשת את המערכת העובדתית שהציגה הקובלת, כך שמסקנה חד-משמעית בדבר מעשה פסול מצד הסטודנטיות לא תוכל לעמוד עוד לפי מבחני ההיגיון והסבירות¹¹. אכן, כפי שמורנו כב' השופט גרוניס, בפס' 13 לפסק-דין איפרון, הכלל המרכזי בכל הנוגע לראיות נסיבתיות הוא כלל המסקנה ההגיונית היחידה העולה מחומר הראיות. דהיינו, ניתן יהיה לקבוע כי הסטודנטיות אכן העתיקו האחת מהשנייה או העתיקו שתייהן מאותו מקור או נעזרו באותו אחר - על-סמך כל הראיות הנסיבתיות שסיפקה הקובלת אך רק כאשר יוכח כי המעשה הפסול מתחייב מן הנסיבות כמסקנה הגיונית אחת ויחידה. כפועל יוצא מכך, ככל שהעובדות שהוכחו מתיישבות באופן הגיוני גם עם הסבר אחר של הסטודנטיות השולל את המעשה הפסול, או שנותר ספק בדבר אפשרותו של הסבר מסוים, כפי שאכן קרה בעניין שלפנינו, אין להסיק מהראיות הנסיבתיות את עובדת ההונאה, הטענה הוכחה מעבר לכל ספק סביר ולפיכך לא ניתן להרשיע על בסיסן¹².

11. שנית, במקרה שלפנינו כידוע אין מדובר בבחינה בחומר סגור המבוצעת בקמפוס אלא בבחינת בית של 24 שעות, המאפשרת שימוש בחומרי קורס שונים במגבלות, הכול כמפורט בהנחיות הבחינה. הדבר מייצר אפשרות סבירה של שימוש באותו חומר בדיוק, למשל באותה מחברת בחינה, ויכול לייצר תשובה דומה וכפועל יוצא מכך חשד להעתקה, כפי שאכן מסביר וטוען באריכות הנציג מטעם הסטודנטיות (בין היתר, בעמ' 2, פסקה 8, ל"כתב ההגנה" מטעמו).¹³

12. שלישית, שתי הסטודנטיות העידו בפני, נחקרו על-ידי הצדדים ולאחר מכן אף נחקרו על-ידי, תחילה כל אחת בנפרד, כאשר חברתה מתבקשת לצאת מחדר הדיונים, ובהמשך שתייהן גם יחד. למיטב הבנתי, שתי הסטודנטיות נמצאו דוברות אמת בכל הנוגע לשאלותיי שלי ולא צלחתי בניסיוני לאתר סתירות בין השתיים. אומנם לא שאלתי אותן באופן ישיר לעניין מעשה ההונאה הנטען עצמו אך ביקשתי ללמוד על אמינותן באופן כללי במסגרת שאלות שונות אודות הקשר ביניהן ואודות הלימוד אצל אותו מורה פרטי.

13. רביעית, עדותו של העד מטעמן של הסטודנטיות, המורה הפרטי, אשר נחקר על-ידי הצדדים ואף על-ידי, מחזקת את אותה אפשרות סבירה שאיננה אפסית המועלת על-ידי הנציג מטעם הסטודנטיות שהשתיים למדו כל אחת בנפרד מספר פעמים עם אותו מורה פרטי ופשוט עשו שימוש בעת הלמידה למבחן ובעת המבחן עצמו באותם החומרים שהאחרון סיפק להן ומכאן הדמיון.¹⁴ לכך יש להוסיף את הצהרתו החתומה

¹¹ כאמור בה"ש 6, יש לחזור ולציין כי הנציג לא השאיר אבן על אבן וניסה להתייחס לכל טענה וטענה של המרצה לרוב תוך הפניה לראיה רלוונטית ולעיתים אף בהצלחה חלקית ומסוימת, המספיקה לייצר את אותו ספק סביר. כך לדעתי, בכל הנוגע לנטען בסעיפים 16, 18, 19 ו- 20 לכתב ההגנה.

¹² כן ראו והשוו ע"פ 394/20 יוסף חן נ' מדינת ישראל (פס' 44 - 57) (פורסם בנבו, 2.11.2021) וע"פ 6922/16 שמעון קופר נ' מדינת ישראל (פס' 149 - 150, 152, 169, 172 לפסק-דינו של השופט אלרון; פסק-דינו של השופט קרא) (פורסם בנבו, 19.5.2022).

¹³ שם כותב הנציג המלומד כי "המבחן בקורס, נערך במתכונת 'מבחן בית' של 24 שעות עם חומר פתוח בשני מועדיו. מטבע הדברים, סביר שסטודנטים רבים ישתמשו בחומרים זהים במהלך מבחנים מסוג זה בדמות 'מחברות בחינה' וסיכומי שיעורים. טענה זו, לא פעם הוכחה בפני ועדת משמעת זו ואף מקבלת ביטוי בהערות המרצה בפתרון המוצע אותו העלתה לאתר הקורס לאחר מבחן מועד א' ושם נכתב: 'ניכר כי חלקם השתמשו באותם סיכומים ונשענו בעיקר עליהם בכתיבת המבחן. הדבר היה בולט בעיקר במבחנים בהם היה שימוש בניסוחים דומים ואף זהים, והסברים שאינם לוגיים, נכונים או רלוונטיים לשאלה עליה נשאלתם' (ההדגשות במקור). והדברים מדברים בעד עצמם.

¹⁴ בהקשר זה כותב הנציג המלומד, בין היתר כי: סביר ששני תלמידים של אותו מורה, אשר רכשו ממנו את אותן 'אבני בוחן' לקראת המבחן יענו בצורה דומה עד כדי זהה במהלך אותו מבחן" (שם, בסעיף 10 לכתב ההגנה). כן ראו דבריו בסעיף 13 סיפא ובסעיפים 14 - 15 לכתב ההגנה.

של אותו מורה פרטי, מיום 26.7.2022, שאומנם אינה מהווה תצהיר מאומת, אך ניתן לייחס לה משקל לאור העדר כל חשש לאותנטיות שלה ולאור העובדה שהמצהיר נחקר הן על-ידי הצדדים והן על-ידי בנוגע לאותה הצהרה שנתן לצורך הדיון.

14. לסיכום לעניין האישום בהונאה, נאמן לעמדת כי ההוכחה בתיק משמעת מחייבת עמידה בדרישות המחמירות של ההליך הפלילי, בדמות מידת ההוכחה של מעבר לספק סביר¹⁵, נותר בי ספק סביר בדבר ביצועה של עבירת ההונאה אגב מועד ב' של מבחן הבית האמור. בהמשך ישיר לכך, לא אכחד ואומר כי לו מידת ההוכחה המתבקשת הייתה מידת ההוכחה של ההליך האזרחי הייתי מרשיע את שתי הסטודנטיות בלא פחל וְשָׁרָק אך זה אינו המצב בענייננו.

הפרה של הוראות המתייחסות למבחן

15. מכאן לבחינת האשמה בכל הנוגע למעשה הנטען של הפרת הוראות המתייחסות למבחן, לאחר שמיעת התיק וקריאה מעמיקה של הפרוטוקול וכל החומרים שהועברו לעיוני על-ידי שני הצדדים הגעתי לכלל מסקנה כי יש להרשיע את הסטודנטיות בהפרת סעיף 2(6) לתקנון המשמעת. להלן בקצרה הסיבות שהביאו למסקנה זו.

16. ראשית, במבחן מושא הדיון נתנה המרצה המלומדת הנחיות מפורשות וברורות וכבר בתחילתו נכתב פָּהֲאִי לִישָׁנָא:

"אורך הבחינה 24 שעות. ניתן להשתמש בחומרים הבאים בלבד: (*) סיכומי שיעורים (*) חומרי מקור של ההוגים שנלמדו בקורס לפי רשימת הקריאה של הקורס" (להלן: "ההנחיות" או "הנחיות הבחינה").

ניכר כי הסטודנטיות לא מילאו אחר ההנחיות הללו ויתכן כי מחדלן הוא שהוביל לחשד הכבד בגינו הוגשה התלונה.

17. שנית, בהמשך ישיר לכך ועדיין בהקשרן של ההנחיות, די בהפניה לדבריו של העד מטעם הסטודנטיות, המדברים בעד עצמם, אשר הצהיר כדלקמן:

"לסטודנטיות, הענקתי את אותם חומרי הלימוד ולימדתי את שתיהן באופן זהה תוך מתן דגשים זהים הנוגעים לאופן כתיבת התשובה, תוכנה וצורתה" (סעיף 6); "החומרים בהם השתמשתי הם חומרים אשר אספתי במהלך השנים, ועליהם התבססתי בין היתר בלימודי שלי. את החומרים, העברתי לסטודנטיות על מנת שישמשו להן כעזר בהכנה למבחן" (סעיף 7). " (ההדגשות אינן במקור).

18. שלישית, המרצה חוזרת ומדגישה בעדותה, כי אחת הסיבות המרכזיות שהובילו להגשת מכתב התלונה מצדה הייתה העובדה, עליה אין חולק, כי התכנים של שתי הבחינות כוללים תכנים שלא נלמדו בקורס

¹⁵ראו החלטתי בתיק משמעת 38/2008 בעניין סטודנט פלוני וסטודנט אלמוני (פס' 7) (פורסם בנבו, 22.12.2008).

בכלל (עמ' 1, 6 לפרוטוקול הדיון מיום 2.8.2022).¹⁶ עשייה זו מהווה הפרה בוטה של הנחיות הבחינה שצוטטו בפסקה 16 לעיל.

19. לסיכום לעניין האישום בהפרת הוראות, נאמן לעמדתו בדבר חובת ההוכחה המחמירה המתחייבת בכל תיק משמעותי, הריני לקבוע באופן חד-משמעי כי **שתי הסטודנטיות אכן הפרו את ההוראות החד-משמעיות של המרצה**.

ג. שאלת הענישה

20. כמקובל במקומותינו הקובלת התייחסה לשאלת אמצעי המשמעת אם תקום הרשעה בהונאה במבחן הבית וביקשה בנסיבות המקרה הרחקה בפועל לפחות למשך סמסטר אחד, פסילת הקורס ועונש מותנה. הקובלת נמנעה מלהתייחס לאפשרות של זיכוי מן האישום בהונאה במבחן הבית והרשעה באישום של הפרת הוראות המתייחסות למבחן; ואילו הנציג מטעם הסטודנטיות סבר כי התיק מחייב זיכוי מן האישום בהונאה והסתפק בדבריו בשבחן של שולחותיו.

21. שקלתי את דבר זיכוי של הסטודנטיות מן האישום החמור ואת דבר הרשעתן באישום הקל; את התמשכות ההליכים בעניינן;¹⁷ את הנסיבות האישיות מנת-חלקן של הסטודנטיות; ואת העובדה ששני הצדדים כלל לא התייחסו לאפשרות של ההרשעה בעבירת משמעת של הפרת הוראות (בהתאם לסעיף 2(6) לתקנון המשמעת), חלף הרשעה בעבירה של הונאה בבחינה (בהתאם לסעיף 2(3) לתקנון המשמעת) ומצאתי להסתפק בענישה מקלה יחסית¹⁸ ולהשית על כל אחת מהסטודנטיות את העונשים הבאים:

(1) הרחקה מהלימודים על-תנאי למשך שנתיים בגין כל עבירה משמעתית שאינה טכנית ועניינה בהונאה בקשר עם בחינה ו/או עם עבודה. התנאי יעמוד בתוקפו לכל אורך תקופת לימודיהן של הסטודנטיות לתואר ראשון באוניברסיטה.

(2) 25 שעות שירות למען הקהילה, אשר יבוצעו בהנחיית ותחת פיקוח לשכת דיקנאט הסטודנטים בתוך חצי שנה למן תחילת סמסטר א' תשפ"ג. הסטודנטיות לא תקבלנה אישור זכאות לתואר ו/או תעודה המעידה על סיום לימודיהן בטרם תשלמנה מכסת שעות זו. [לביצוע השעות על הסטודנטיות לפנות אל גב' גלית צבי, סגנית הדיקנית וראש מדור המלגות במייל: gzvi@runi.ac.il. יובהר בזאת, כי לא תתאפשר חפיפה בין הפרויקטים המבוצעים על-ידי מקבלי המלגות לאלו המוטלים במסגרת עבירות משמעת].

¹⁶ בלשונה, בעמ' 6 לפרוטוקול "אפשר למצוא דברים שונים, אבל באופן מוזר בעיני יש פה דברים שחוזרים שאני לא לימדתי" ובהמשך אותו עמוד "יש פה תכנים שמעולם לא לימדתי".

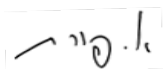
¹⁷ בהקשר זה ראוי להזכיר את האמירה המוכרת לפיה עצם ההליך הפלילי הוא כבר עונש, כשם ספרו המפורסם של פרופסור Malcolm M. Feeley הנקרא: *The process is the punishment: handling cases in a lower criminal court* (1979). כן ראו והשוו מאמרו החשוב של ד"ר אסף הרדוף "ההליך הוא הביש: השיימנג של הפרוצדורה הפלילית" **משפט ועסקים** כג 411 (תשפ"א) וכן דבריו בכנס דירקטורים של מי שהיה יו"ר הרשות לניירות ערך, פרופ' זוהר גושן "ההליך הפלילי הוא כבר עונש" *ynet* (6.7.2010) [<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3915643,00.html>].

¹⁸ יודגש, כי ברגיל תיק שכזה מחייב את פסילת הקורס לצד העונשים האחרים. אולם, בנסיבות המיוחדות של תיק זה, כפי שפורטו על-ידי (עד כמה שניתן במגבלות המקרה) בה"ש 1 והידועות לצדדים ולי, נראה כי ניתן להסתפק בעונש מותנה כבד ובשעות שירות למען הקהילה.

ד. סוף דבר

22. כאמור, מצאתי כי יש לזכות את הסטודנטיות מן הספק מהעבירות שבסעיף 2(3) לתקנון המשמעת; מנגד מצאתי כי יש להרשיע את הסטודנטיות בגין הקובלנה בהפרת סעיף 2(6) לתקנון המשמעת ולהענישן כאמור בפסקה 21.

החלטה זו תפורסם ללא ציון שמן של הסטודנטיות או כל פרט מזהה אחר.

ד"ר אסף פורת
הממונה על המשמעת

Disciplinary File No. 12/2022

In the case of **Students A and B** (hereinafter: **the Students**).

September 9, 2022

Decision

A. Introduction

1. First, I must note that the drafting of the decision in this case was slightly delayed in view of its scope and complexity, as reflected in the decision itself; and mainly due to the unusual overload of decisions that have landed on my desk the past two months. As is required with regard to prolonged proceedings, this matter will be taken into account later.
2. Now, to the matter at hand, the two students are studying toward their bachelor's degree at the Lauder School of Government, Diplomacy and Strategy at Reichman University.¹⁹ The students were accused in a disciplinary complaint (dated June 30, 2022), based on a detailed letter of complaint (dated March 16, 2022), on behalf of Dr. A (hereinafter: "**the lecturer**"), which, over two pages, thoroughly details suspicion of copying on the "moed bet" home exam (on line), that the lecturer administered in the course. This conduct allegedly constitutes a violation of articles **2(c) and/or 2(f) of the University's Disciplinary Regulations** (hereinafter: the "**Disciplinary Code**"). It should be emphasized that the complaint includes two appendices (in the form of the students' two exams) which are provided to demonstrate and prove the claims of the lecturer.²⁰
3. The honorable complainant, **Ms. Orly Shaked**, the coordinator of the disciplinary committee and the protocol registrar, **Ms. Orit Laser**, the course lecturer, **Dr. A**; and the two students

¹⁹ It should be noted that there is a private technical matter concerning the studies of the two students at the University, known to the parties and to me and which for reasons of privacy and, heaven forbid, in order prevent the readers of my decision from identifying the two, it will not be revealed by me in writing. Nonetheless, in this regard, still there will be special implications with reference to the leniency in punishment. This is mainly due to the prolonged proceedings in the case and the delay in giving the decision.

²⁰ It should be emphasized that the teaching assistant in the course is the one who checked the two exams with nine additional moed bet exams and she drew the lecturer's attention to the suspicion of copying.

themselves, who will be represented by their learned representative, **Mr. Itay Shemer**, were present at the lengthy hearing held before me, regarding the case of students, on Tuesday, August 2, 2022 (at 12:30), on university campus. Later, a **witness on behalf** of the students who was abroad at the time of the hearing was heard by means of a visual conference.²¹

B. The Question of Guilt

4. I will start by saying that after carefully reading the file before taking any position, **there are three options** with regard to this case: **one**, conviction of the serious offense of cheating on a home exam; the **second**, acquittal of the grave charge and conviction of the technical offense of infracting directives relating to the home exam; and **the third**, acquittal of the technical charge (of course, alongside acquittal of the grave charge).²² Below I will discuss the three options in their order and insofar as they are relevant to this case.
5. I will also begin by saying that the representatives of the **parties who devotedly and professionally took the trouble of faithfully representing their parties should be thanked**. I also must thank the learned lecturer who took great effort in this case and invested considerable time and resources with the dual purpose of maintaining the purity of the exams and the academic integrity of the university. This she did, both in a thorough examination of the very suspicion, in the preparation of the detailed complaint, and in her attending the hearing and her conduct within its framework.²³ This is not a trivial matter, there is no reward for this and obviously it is not self-evident.

³This is Student C, who is a third-year student at the Lauder School of Government, Diplomacy and Strategy, and serves as a private tutor for students studying at the school.

⁴It should be noted that obviously any acquittal can be a full acquittal or an acquittal due to reasonable doubt.

⁵In this context, I would like to take a stand against the outrageous argument presented by the representative on behalf of the students in para. 11 of the letter of defense, whereby "**The Students feel that an injustice has been done to them and they have been unjustly accused of grave act which can have an unquestionable impact on the continuation of their academic and professional study track**" (the bold font does not appear in the original statement). First, this argument contradicts the argument presented beforehand, in clause 6 where he wrote that "**We do not claim that there is no similarity between the exams and heaven forbid we do not blame the lecturer or anyone on her behalf with any malice**" (the bold font appears in the original). Secondly, as will be presented below, this is a very serious case of violation of instructions, which justifies without a shadow of a doubt a conviction under section 2(f) of the Disciplinary Regulations and as a result in this case raises the grave suspicion of cheating and thus, they have no one to blame except themselves, since the omission lies at their doorstep.

6. It should be emphasized that the lecturer's position in general, both in writing and orally to me, is that the two tests **"are structured in exactly the same way, including the placement of each explanation in the text"** and that **"it is evident that the content of the exams is the same, except for cosmetic changes in wording only"** (see para. 1 of the lecturer's letter of complaint dated March 16, 2022); In addition, she contended that both exams include **"content that was not taught in the course at all"** (see page 1 of the protocol of the hearing dated August 2, 2022); She also contends that the exams include **similar errors** (see page 6 of the protocol above); The lecturer also has additional allegations, all as explicitly detailed in her complaint letter.
7. On the other hand, it should be noted that the students do not deny the similarity between the two exams, but try to explain the similarity by presenting an orderly version backed up by a great deal of evidence regarding their innocence regarding the guilt of cheating. The main one is the written and oral testimony of the witness on their behalf; the same private tutor, who taught them separately in preparation for the test and gave them materials different from his own (see his testimony, pp. 1-4 of the protocol of the hearing on August 2, 2022). Indeed, the two **completely deny any guilt**, both in writing and orally during the hearing before me, and insist on their innocence.²⁴
8. The **Complainant**, after hearing the students themselves and the witness on their behalf, **is still unwilling to accept their version and insists on her initial position regarding cheating on the exam**, through improper cooperation, one way or another, during the exam (see pp. 5-6,9 of the protocol of the hearing on August 2, 2022).²⁵

⁶In brief, they claim that it never occurred to them to carry out such an action that could jeopardize their future (ibid., in paragraph 11 of the statement of defense), that they individually solved the exam based solely on permitted materials. They further claim that **"They did not speak during the test, did not exchange impressions and did not consult with anyone. Every word written on the test was written based on their own opinion and not on the advice of any particular student or teacher"** (Ibid., in para. 12).

⁷It should be noted that the lecturer - the complainant - was still not convinced by the students' version. In her words: **"I still insist that their two works are very identical... We read the exam several times and it is very very obvious"** (p. 4 of the protocol of the hearing on August 2, 2022). I will comment further that even I towards that end of the hearing stated that **"From an initial perspective, I am troubled by circumstances that create an accumulation of circumstances that are very disturbing."** (See p. 8 of the protocol of the hearing on August 2, 2022).

Cheating on a home exam

9. After hearing the case and reading the protocol of the hearing, which Ms. Orit Laser recorded so well, I thoroughly re-read what was alleged in the complaint and in the lecturer's detailed letter of complaint (dated March 16, 2022), opposite the short response of the learned representative (dated June 29, 2022) and his long and detailed response, which he referred to as a **"statement of defense"** (dated July 31, 2022).²⁶ I went back and read the two exams and made a detailed and necessary comparison between them, and if that was not enough, I also read the additional exam, which was given to me by the student representative, with a requested comparison of the two exams of the students.²⁷ Alongside all these, I reviewed additional attachments submitted by the learned representative through Ms. Orit Laser, on July 31, 2022. ²⁸After all of these, **I believe that the grave guilt of cheating on that home exam (Moed Bet) has not been proven beyond a reasonable doubt. Here are the reasons that have brought me to this conclusion.**

10. First, this is not a simple case at all, which is based entirely on circumstantial evidence regarding the question of conviction for the offense of cheating; as I explained to the parties during the hearing. We have been well educated regarding **circumstantial evidence**, by Judge (his title then) A. Grunis in Cr.A. 9439/06 **Ifergan v. The State of Israel** (published in Nevo, April 10, 2008):

"Circumstantial evidence is evidence from which the finding is not directly evident. In order to bridge the circumstantial evidence with the factual finding that is sought to be proven, a connecting link is required, which is a logical process of drawing conclusions [also see, Cr.A. 1888/02 The State of Israel v. Miqdad, Court Cases 5 (5) 221, 227 (2002); Cr.A. 6167/99 Ben Shlush v. The

⁸In the framework of this impressive document, which unfolds on-12 pages, the scholarly representative contends with each and every one of the lecturer's written claims (ibid., in pars. 14-22). This is after the presentation of his general line of defense (ibid., in paras. 7-13).

⁹In this context, I found that the lecturer's determination regarding question 1 (paragraph 2) of her complaint that the discussion concerning the irrelevant philosophers – the social contract philosophers **"Did not appear on any other exam, except on these two"** This is contradicted since in an additional exam there was the same erroneous discussion regarding the same philosopher of the social contract similar to the two exams of the students. However, it must be stated that in the same additional exam, the advocate Marx is not mentioned at all, as is mentioned in the exams of the two students.

¹⁰We are talking about more than ten combinations between them (in his words): comparing philosophers 1; comparing philosophers 2; summary of philosophers and comparisons; summary of philosophers for the exam construction; exam form; Moed Aleph sample exam; Comments of the lecturer Moed Aleph; signed affidavit of the private tutor; and three different exams.

State of Israel, Court Cases 577(6) 586-587 (2003)...] The process of drawing conclusions may be based on a mathematical model or an inductive model based on life experience and common sense [Cr.A. 3974/92 Azoulay v. The State of Israel, Court Cases 47(2) 565, 569-570 (1993); ...]. In this process, the court examines what factual scenarios arise from the evidentiary material or are reasonably consistent with it. If, at the end of the process, the court is left with a scenario that indicates that the defendant committed the act as the only logical conclusion that emerges from the evidence, the road to conviction based on the circumstantial evidence is paved (see, Cr. A. 543/79 Nagar v. The State of Israel, Court Cases 33 (1) 113, 140-141 (1980); ...). At the stage of examining the possible scenarios and denying them, the court must examine, also on its own initiative, whether it is possible to point to a qualifying scenario that is reasonably consistent with the evidentiary material [Cr.A. 1250/07 Abu Solab v. The State of Israel (para. 6)(published in Nevo, December 13, 2007)]. Of course, the presence of such a scenario requires the acquittal of the accused, since then it cannot be said that the conviction conclusion is the only logical conclusion. However, a theoretical possibility is not enough and has no hold on the evidence. It is necessary that the acquitting scenario be logical and realistic" (ibid., para. 13 of Justice Grunis' ruling) (bold print and underlines do not appear in the original text).

My position is that all the evidence presented by the **representative on behalf of the students** collectively establishes a reasonable possibility that is not nil, which could undermine the necessary extent of the factual system presented by the complainant, so that an unequivocal conclusion regarding wrongdoing on the part of the students can no longer stand by the tests of logic and reasonableness.²⁹ Indeed, as our teacher Justice Grunis wrote, in para. 13 of the **Yifragan's** judgement, the main rule with regard to circumstantial evidence is the rule of the **only logical conclusion that arises from the evidential material**. That is, it will be possible to determine that the students did indeed copy from each other or copied both from the same source or were assisted by the same other - based on all the circumstantial evidence provided by the complainant, **but only** when it is proved that the wrongful act is warranted by the circumstances as a single logical conclusion. As a result, insofar as the proven

¹¹As stated in footnote 6, it is important to once again to note that the representative did no leave a stone unturned and attempted to address each and every claim of the lecturer for the most part while referring to relevant evidence and sometimes even in a certain way successfully in part, which is sufficient to produce the same reasonable doubt. This is the case, in my opinion, with regard to what is claimed in sections 16, 18, 19b and 20 of the statement of defense.

facts are logically consistent with another explanation of the students that denies the wrongdoing, or that doubt remains as to the possibility of a particular explanation, as indeed happened in the matter before us, the fact of the cheating **should not** be inferred from the circumstantial evidence, which requires **proof beyond a reasonable doubt** and therefore **conviction cannot be determined on their basis**.³⁰

11. Second, in the case before us, as is well known, **this was not a closed book exam performed on campus**, but rather a 24-hour home exam, in which the use of various course materials with restrictions was permitted, all as detailed in the exam instructions. **This creates a reasonable possibility of using the exact same material, for example in the same exam notebook, and can produce a similar answer** and consequently, suspicion of copying, as indeed the representative on behalf of the students explains and argues at length (inter alia, on page 2, paragraph 8, of his "statement of defense").³¹
12. Third, the two students testified before me, were questioned by the parties, and then interrogated by me, first separately, where her peer was asked to leave the conference room, and later both together. To the best of my understanding, **both students were found to be truthful with reference to my own questions and I was unable in my attempt to locate contradictions between the two**. Although I did not ask them directly about the alleged act of fraud itself, I sought to learn about their credibility in general in the framework of various questions about their relationship and about studying with the same private tutor.
13. Fourth, the testimony of the witness on behalf of the students, the private **tutor, who was questioned by the parties and even by me, reinforces** the same reasonable **possibility that is not nil raised by the representative on behalf** of the students that the two studied separately

¹²Also see and compare Cr.A. 394/20 **Joseph Chen v. The State of Israel** (paras. 44-57) (Published in Nevo, November 2, 2021) Cr.A. 6922/16 **Shimon Cooper v. The State of Israel** (paras. 149-150, 152, 169, 172 of the judgment of Justice Elron; the judgment of Justice Read) (Published in Nevo, May 19, 2022).

¹³There the scholarly writes "**The exam in the course is administered in the format of a 24-hour "home exam" with open material on both dates. Naturally, it is likely that many students will use identical materials during such tests in the form of 'test notebooks' and lesson summaries. This claim has been proven more than once before this disciplinary committee and is even reflected in the lecturer's comments in the proposed solution that she uploaded to the course website after the Moed A test, where it is written: 'It is evident that some of you Use the same summaries and rely primarily on them when writing the test. This was especially noticeable in the tests in which there was Use of similar and even identical formulations, and explanations that are not logical, correct or relevant to the question you were asked about'**" (emphases in the original). And things speak for themselves.

several times with the same private tutor and simply made use of the same materials that the latter provided them during the lessons for the exam and during the exam itself, hence the similarity.³² To this we must add the signed statement of the same private tutor, dated July 26, 2022, which, although it does not constitute an attested affidavit, can be attributed weight in light of the absence of any concern about its authenticity and the fact that the deponent was questioned both by the parties and by me regarding the same declaration he gave for the purpose of the hearing.

14. In conclusion regarding the charge of cheating, while being true to my position that the proof in a disciplinary case requires compliance with the stringent requirements of the criminal proceedings, in the form of the degree of proof beyond a reasonable doubt,³³ I remain reasonably doubtful as to the offense of fraud being committed on the said moed bet home exam. In direct continuation of this, I will not deny and state that if the required degree of proof had been the degree of proof in civil proceedings, I would have convicted the two students without embellishment, but that is not the situation in matter before us.

Infraction of the Directives Relating to the Exam

15. And now regarding the accusations regarding infraction of the directives relating to an exam, after hearing the case and thoroughly reading the protocol and all the materials that were forwarded to me by both parties, I came to the conclusion that the **students should be convicted of violating section 2(f) of the Disciplinary Regulations. Briefly, the following are the reasons that I came to this conclusion.**
16. First, on the exam, which is the subject of this hearing, the learned lecturer gave **explicit and clear instructions and** even from the beginning of the exam the following words were written:
- "The exam is a 24-hour exam. Only the following materials may be used: (*) summaries of lessons (*) source materials of the philosophers studied in the**

¹⁴In this context, the learned representative writes, among other things, that: **It is likely that two students of the same tutor, who acquired the same 'exam criteria' from him in preparation for the exam, will answer in a similar way to the same extent during the same exam"** (Ibid., para. 10 of the statement of defense). Also see his statements at the end of para. 13 and paras. 14-15 of the statement of defense.

¹⁵See my decision in disciplinary file 38/2008 regarding **Student A and Student B (para. 7) (published in Nevo on December 22, 2008).**

course according to the reading list of the course" (hereinafter: "the directives" or "exam directives").

It is evident that the **students did not follow these instructions** and it is possible that their failure to do so is what led to the grave suspicion for which the complaint was filed.

17. Secondly, directly following this and still in the context of the instructions, it is enough to refer to the statements of the **witness on behalf of the students**, which speak for themselves, who declared as follows:

"I provided the same study materials to the students, and taught them both in the same manner while placing identical emphases on how the answer should be written, its content and form" (section 6); "The materials I used are materials that I have collected over the years, and upon which I have relied, among other things, in my own studies. I gave the materials to the students to use as an aid in preparing for the exam" (para. 7)." (The bold type and underlines do not appear in the original text).

18. Third, the lecturer reiterates in her testimony that one of the main reasons that led to the filing of the complaint letter on her part was the indisputable fact that the contents of the **two exams include content that was not taught in the course at all** (p. 1, 6 of the protocol of the hearing on August 2, 2022).³⁴ This act constitutes a flagrant violation of the exam directives cited in paragraphs 1 and 6 above.
19. In conclusion regarding the charge of infracting directives, being true to my position regarding the stringent duty of proof that is required in every disciplinary case, I hereby unequivocally state that the **two students did indeed violate the unambiguous instructions of the lecturer**.

C. The Question of Punishment

20. As is customary, the complaint addressed the question of the disciplinary measures if a conviction of fraud would arise regarding the home exam and requested under the circumstances of this case actual suspension from studies for at least one semester, disqualification of the course and a conditional sentence. The complainant refrained from

¹⁶In her words, on page 6 of the protocol "You can find different things, but strangely to me there are things here that are repeated that I did not teach" And later on the same page "There is content here that I have never taught before".

addressing the possibility of acquittal regarding the accusation of fraud on the home exam and conviction on charges of infracting directives relating to the exam. While the representative on behalf of the students believed that the case required an acquittal of the fraud charge, and he only praised those he represented.

21. I considered the acquittal of the students from the grave charge and their conviction on the light charge; the prolonged proceedings in their case;³⁵ the personal circumstances of the students; and the fact that both parties did not relate at all to the possibility of conviction of a disciplinary offense of infraction of the directives (under section 2(f) of the Disciplinary Regulations), instead of a conviction for the offense of fraud on the exam (under section 2(c) of the Disciplinary Regulations), and I found that a relatively lenient punishment³⁶ will suffice and I am imposing the following penalties on each of the students:

(1) Conditional suspension from studies for two years for any disciplinary offense that is not technical and concerns deceit in connection with an exam and/or homework assignment. The condition will remain in effect throughout the period of the undergraduate students' studies at the university.

(2) 25 hours of community service, which will be carried out under the guidance and supervision of the Office of the Dean of Students within six months from the beginning of the first semester of 2022-2023. The students shall not receive certification of their eligibility to their degree and/or certification attesting to their completion of their studies before they have completed this quota of hours.

[To complete the hours, the students must contact Ms. Galit Zvi, Vice Dean and Head of the Scholarships Department, by email: gzvi@rni.ac.il. It is hereby clarified that no overlap will

¹⁷In this context it is worth mentioning the well-known statement where the very criminal proceedings is punishment in itself, as the name of Professor Malcolm M. Feeley's famous book is called: **The process is the punishment : Handling cases in a lower criminal court** (1979). Also see and compare Dr. Assaf Harduf's important article "The procedure is the shaming: Shaming of the criminal procedure" **Law & Business** 23 411 (2020-2021) as well as the remarks of Prof. Zohar Goshen, who served as the chairman of the Israel Securities Authority, at the Directors' Conferenc: "The criminal procedure is already a punishment" **ynet** (July 6, 2010) [\[\[https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3915643,00.html\]\]](https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3915643,00.html).

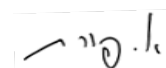
¹⁸It should be emphasized that **usually, such a case would require the disqualification of the course alongside the other penalties**. However, under **the special circumstances of this case**, which I have detailed (as much as possible within the limits of the case) in footnote 1 and those known to the parties and to me, it seems that a **severe conditional sentence and hours of community service are suffice**.

be permitted between the projects carried out by scholarship recipients and those imposed as part of disciplinary offenses].

D. Epilogue

22. As stated, **due to reasonable doubt**, I found that the students should **be acquitted of the offenses under** section 2(c) of the disciplinary regulations; On the other hand, I found that **the students should be convicted of violating section 2(f) of the disciplinary regulations** and punished as stated in paragraph 21.

This decision will be published without mentioning the students' names or any other identifying details.

Dr. Assaf Porat
Disciplinary Officer